Lietas Nr. A420192215
Lietas arhīva Nr. A42-01922-15/8

SPRIEDUMS
Latvijas tautas vārdā

Rīgā 2015.gada 10.jūlijā

Administratīvā rajona tiesa šādā sastāvā:
tiesnese A.Juškeviča,

piedaloties pieteicējam /pers. A/ un atbildētājas Latvijas Republikas pusē pieaicinātās iestādes – Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras – pārstāvei Kristīnei Vilkai,

atklātā tiesas sēdē izskatīja administratīvo lietu, kas ierosināta, pamatojoties uz /pers. A/ pieteikumu labvēlīga administratīvā akta izdošanu – pienākuma uzlikšanu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai piešķirt /pers. A/ valsts vecuma pensiju par darbu kaitīgos un smagos apstākļos no 2012.gada 14.augusta.

Aprakstošā daļa

[1] 2015.gada 14.janvārī /pers. A/ (turpmāk arī – pieteicējs) vērsās Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūras (turpmāk arī – VSAA) Rīgas pilsētas Vidzemes nodaļā ar iesniegumu, kurā lūgts piešķirt vecuma pensiju ar atvieglotiem noteikumiem no 2014.gada 14.augusta.

Ar VSAA Rīgas pilsētas Vidzemes nodaļas 2015.gada 20.janvāra lēmumu Nr.15/155793 (turpmāk arī – Sākotnējais lēmums) pieteicējam piešķirta valsts vecuma pensija par darbu kaitīgos un smagos darba apstākļos 263,09 *euro* apmērā mēnesī no 2014.gada 14.augusta līdz 2014.gada 30.septembrim un 270,30 *euro* apmērā mēnesī no 2014.gada 1.oktobra līdz turpmākam. Nepiekrītot minētajam lēmumam, pieteicējs to apstrīdēja.

[2] VSAA ar 2015.gada 12.marta lēmumu Nr.11-6/1886 (turpmāk arī – Lēmums) atstāja negrozītu Sākotnējo lēmumu.

Lēmums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[2.1] Pamatojoties uz pieteicēja iesniegumu un iesniegtajiem dokumentiem pieteicēja apdrošināšanas stāžā ir ieskaitāmi 40 gadi 7 mēneši un 8 dienas, t.sk., līdz 1995.gada 31.decembrim 25 gadi 4 mēneši un 8 dienas, un noteicams speciālais stāžs 6 gadi 5 mēneši un 5 dienas, tādējādi aprēķinot vecuma pensiju ar atvieglotiem noteikumiem 270,30 *euro* apmērā.

[2.2] Apstrīdēšanas iesniegumā pieteicējs lūdz aprēķināt viņam vecuma pensiju ar atvieglotiem noteikumiem no 2012.gada, norādot, ka pamatojums tam ir viņa 2009.gada 22.decembra iesniegums.

2010.gada 14.janvārī VSAA Rīgas pilsētas Vidzemes nodaļa, izskatot pieteicēja 2009.gada 22.decembra iesniegumu, iesniegtos dokumentus un VSAA rīcībā esošo informāciju par apdrošināšanas periodiem un obligāto iemaksu objektu, pieņēma lēmumu Nr.3131 „Par pensijas atteikšanu". Minēto lēmumu pieteicējs 2010.gada 2.februārī apstrīdēja VSAA direktorei. VSAA 2010.gada 1.martā pieņēma lēmumu Nr.11-8/NA/2807, ar kuru atstāja negrozītu VSAA Rīgas pilsētas Vidzemes nodaļas 2010.gada 14.janvāra lēmumu Nr.3131 „Par pensijas atteikšanu". VSAA rīcībā nav informācijas, ka pieteicējs minēto lēmumu būtu pārsūdzējis tiesā, līdz ar to tas ir stājies spēkā un kļuvis neapstrīdams.

[2.3] Apstrīdēšanas iesniegumā pieteicējs norādījis, ka 2012.gada septembrī ir vērsies VSAA jautājumā par vecuma pensijas piešķiršanu, taču viņam ir piedāvāts saņemt priekšlaicīgo pensiju, no kuras saņemšanas pieteicējs ir atteicies un izvēlējies saņemt bezdarbnieku pabalstu.

Pārbaudot VSAA rīcībā esošo informāciju, konstatējams, ka pieteicējs 2012.gadā vairākas reizes ir saņēmis konsultācijas un informāciju telefoniski, taču nav iesniedzis iesniegumu vecuma pensijas piešķiršanai, līdz ar to nav pamata piešķirt un aprēķināt viņam vecuma pensiju ar atvieglotiem noteikumiem no 2012.gada 14.augusta.

[3] 2015.gada 2.aprīlī Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā saņemts /pers. A/ pieteikums. Administratīvās rajona tiesas tiesnese ar 2015.gada 16.aprīļa lēmumu pieņēma /pers. A/ pieteikumu un ierosināja administratīvo lietu par vēl labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu – pienākuma uzlikšanu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai piešķirt /pers. A/ valsts vecuma pensiju par darbu kaitīgos un smagos apstākļos no 2012.gada 14.augusta.

Pieteikums pamatots ar turpmāk norādītajiem argumentiem.

[3.1] 2009.gada 22.decembrī pieteicējs iesniedza VSAA Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas nodaļai iesniegumu un nepieciešamos dokumentus pensijas piešķiršanai ar reģistrācijas Nr.113451. 2010.gada 14.janvārī VSAA Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas nodaļa pieņēma lēmumu Nr.3131 par pensijas atteikšanu sakarā ar to, ka ir nepietiekams speciālais stāžs, lai pensionētos priekšlaicīgi. Tādējādi VSAA nodaļā bija iesniegts pensijas pieprasījums un pensijas piešķiršanai (pārrēķināšanai) nepieciešamie dokumenti un ir izpildīts likuma „Par valsts pensijām" 27.pantā noteiktais.

[3.2] Atbilstoši likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 60.punkta otrajai daļai, kas stājās spēkā 2012.gada 18.jūlijā, pieteicējam jau 2009.gadā bija sasniegts vajadzīgais apdrošināšanas stāžs un speciālais stāžs, lai pensionētos priekšlaicīgi un pensiju aprēķinātu par darbu smagos un kaitīgos darba apstākļos pēc koeficienta, kas noteikts likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 10.punkta pirmajā apakšpunktā.

[3.3] Pieteicēja tiesības uz vecuma pensiju par darbu kaitīgos un smagos darba apstākļos atbilstoši likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 8. un 11.punktu, radās 2012.gada 14.augustā, t.i., no 60 gadu vecuma sasniegšanas. Līdz ar to 2012.gadā, kad pieteicējs vērsās ar lūgumu pensijas aprēķināšanai, VSAA bija jāaprēķina viņa pensija saskaņā ar tām tiesību normām, kas bija spēkā brīdī, ka viņš bija nopelnījis šo stāžu, strādājot sevišķi smagos un kaitīgos apstākļos.

[3.4] Tas, ka nevienā no sniegtajām konsultācijām pieteicējam nav izskaidrotas tiesības saņemt pensiju atbilstoši likuma „Par valsts pensijām"

pārejas noteikumu 10.punkta pirmajam apakšpunktam un 60.punkta otrajai daļai, kas stājās spēkā 2012.gada 18.jūlijā, liecina par darbinieku nekompetenci un likuma normu neievērošanu.

[4] 2015.gada 8.maijā Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā saņemts VSAA paskaidrojums par /pers. A/ pieteikumu, kurā norādīts, ka iestāde pieteikumu neatzīst un lūdz to noraidīt. Paskaidrojums pamatots ar Lēmumā ietvertiem apsvērumiem, papildus norādot turpmāk norādītos argumentus.

[4.1] Iestāde nepiekrīt pieteicēja argumentam, ka pieteicējam jau 2009.gadā bija sasniegts vajadzīgais apdrošināšanas stāžs un speciālais stāžs, lai pensionētos priekšlaicīgi kā persona, kas strādājusi smagos un kaitīgos darba apstākļos saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 60.punkta otro daļu. Minētā tiesību norma ir stājusies spēkā 2012.gada 18.jūlijā, līdz ar to laikā, kad pieteicējs vērsās ar iesniegumu par vecuma pensijas piešķiršanu ar atvieglotiem noteikumiem no 2009.gada 14.augusta, šī tiesību norma nebija stājusies spēkā. Tā kā likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 60.punktā nav īpaši atrunāts, kā arī nevienā citā tiesību normā nav ietverts, ka likuma „Par valsts pensijām" pārejas noteikumu 60.punktam ir atpakaļejošs spēks, nav tiesiska pamata uzskatīt, ka pieteicējam ar minētās tiesību normas spēkā stāšanās brīdi ir radušās tiesības no 2009.gada uz vecuma pensiju ar atvieglotiem noteikumiem kā personai, kas strādājusi smagos un kaitīgos darba apstākļos.

[4.2] No likuma „Par valsts pensijām" 30.panta ceturtās daļas izriet, ka tiesības uz vecuma pensiju izmantošanu ir ierobežotas sešu mēnešu laikā posmā, t.i., personai iepriekš radušās tiesības uz vecuma pensiju saglabājas sešu mēnešu laika posmā pirms pensijas pieprasījumu iesniegšanas. Tādējādi no brīža, kad iesniegts pensijas pieprasījums un nepieciešamie dokumenti, termiņš skaitāms atpakaļ sešus mēnešus, kas ir uzskatāms par brīdi, līdz kuram personai saglabājas iepriekš iegūtas tiesības uz vecuma pensiju.

Pieteicējs pieprasījumu vecuma pensijas piešķiršanai ir iesniedzis VSAA 2015.gada 14.janvārī, līdz ar to sešu mēnešu periods tiesību uz vecuma pensijas izmantošanai ir no 2014.gada 14.jūlija, bet pieteicējs ir lūdzis piešķirt vecuma pensiju tikai no 2014.gada 14.augusta. VSAA nav saņemts neviens cits pieteicēja vecuma pensijas pieprasījums, ar kuru pieteicējs būtu lūdzis piešķirt vecuma pensiju no 2012.gada 14.augusta ar atvieglotiem noteikumiem.

[5] Tiesas sēdē pieteicējs prasījumu uzturēja, pamatojoties uz pieteikumā minētajiem argumentiem.

VSAA pārstāve tiesas sēdē pieteikumu neatzina, pamatojoties uz Lēmumā un paskaidrojumos minētajiem argumentiem.

Motīvu daļa

[6] Tiesa, pārbaudījusi lietas materiālus, noklausījusies procesa dalībnieku paskaidrojumus un izvērtējusi pierādījumus to kopsakarībā, atzīst, ka pieteikums ir noraidāms.

[7] No lietas materiāliem tiesa konstatē, ka iestāde pieņēma /pers. A/ labvēlīgu lēmumu, piešķirot pensiju no 2014.gada 14.augusta atbilstoši pieteicēja prasījumam. Tomēr pieteicējs iesniedza apstrīdēšanas iesniegumu, norādot jaunu prasījumu – par pensijas piešķiršanu no 2012.gada 14.augusta. Iestāde neierosināja jaunu administratīvo procesu, bet gan izskatīja apstrīdēšanas iesniegumu esošā procesa ietvaros. Tiesa norāda, ka šāda pieeja nav pareiza, tomēr tiesa pārbaudīs, vai pieteicējam pareizi piešķirta pensija sakarā ar 2015.gada 14.janvāra iesniegumu un vai ir pamatots pieteicēja prasījums piešķirt pensiju no 2012.gada 14.augusta.

[8] Pieteicējs vērsies tiesā ar lūgumu par labvēlīga administratīva akta izdošanu. Augstākās tiesas Administratīvo lietu departamenta (turpmāk – Augstākā tiesa) judikatūrā ir nostiprinājusies atziņa, atbilstoši kurai, lai uzdotu iestādei izdot labvēlīgu administratīvo aktu, tiesai ir jāpārbauda, vai tiesību normas piešķir personai tiesības no attiecīgā publisko tiesību subjekta prasīt to labumu, kuru persona ietvērusi savā prasījumā par labvēlīga administratīvā akta izdošanu. Ja piemērojamā tiesību norma nosaka noteiktus tiesiskus un faktiskus apstākļus attiecīgā labuma saņemšanai, tiesai jāpārbauda, vai konkrētajā gadījumā attiecīgie apstākļi ir iestājušies. Ja tiesa norāda uz kādu obligātu apstākli, kuram būtu jābūt, bet, kurš konkrētajā gadījumā nav iestājies, tiesa var noraidīt prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, arī neanalizējot, vai ir iestājušies pārējie tiesību normā minētie apstākļi. Turklāt šādā gadījumā tiesa nav saistīta tikai ar administratīvā akta pamatojumā norādītajiem argumentiem. Izskatot prasījumu par labvēlīga administratīvā akta izdošanu, tiesai neatkarīgi no iestādes lēmumā (atteikumā) ietvertā pamatojuma ir objektīvi jāizvērtē, vai pieteicējam ir tiesības uz labvēlīgu administratīvo aktu. Konstatējot, ka kāds labvēlīga administratīvā akta izdošanas priekšnoteikums nav iestājies, tiesai nav pamata apmierināt prasījumu (*sk. Augstākās tiesas 2007.gada 12.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-118/2007 10.punktu*).

[9] Tiesa konstatē, ka pieteicējs iesniegumu ar lūgumu piešķirt pensiju ar atvieglotiem noteikumiem VSAA iesniedza 2015.gada 14.janvārī (*lietas 29.lapa*).

Saskaņā ar likuma „Par valsts pensijām" *(redakcijā, kas bija spēkā 2015.gada 14.janvārī)* 27.pantu pensijas pieprasījums un pensijas piešķiršanai (pārrēķināšanai) nepieciešamie dokumenti iesniedzami personīgi vai nosūtāmi elektroniski vienai no VSAA nodaļām. Savukārt saskaņā ar šā likuma 30.panta ceturto daļu pensiju piešķir ar dienu, kad radušās tiesības uz pensiju, taču ne agrāk kā sešus mēnešus pirms pensijas pieprasījuma un pensijas piešķiršanai nepieciešamo dokumentu iesniegšanas dienas.

No minētajām normām izriet, ka pensija tiek piešķirta pēc tam, kad ir saņemts personas iesniegums un nepieciešamie dokumenti par pensijas piešķiršanu, turklāt, ja tiesības uz pensiju radušās agrāk, tad pensiju piešķir ne vairāk kā sešus mēnešus pirms pensijas pieprasījuma.

Ievērojot lietas faktiskos apstākļus un tiesisko regulējumu, tiesa secina, ka pieteicējam pensija ar atvieglotiem noteikumiem bija piešķirama ne agrāk par 2014.gada 14.jūliju.

Pārbaudot pieteicēja iesniegumu vecuma pensijas piešķiršanai, tiesa konstatē, ka šajā iesniegumā pieteicējs ir parakstījies par to, ka ir informēts, ka pensiju var pieprasīt no 2014.gada 14.jūlija, tomēr lūdzis to piešķirt no 2014.gada 14.augusta. Arī apstrīdēšanas iesniegumā un pieteikumā tiesai, pieteicējs nav lūdzis piešķirt pensiju no 2014.gada 14.jūlija. Ņemot vērā minēto, tiesa secina, ka pieteicējam pensija piešķirama no 2014.gada 14.augusta, līdz ar to Lēmums atzīstams par tiesisku, un pieteicējam pensija piešķirta pareizi.

[10] Pieteicējs uzskata, ka viņam pensija ar atvieglotiem noteikumiem bija piešķirama no 2012.gada 14.augusta, turklāt viņš neizmantoja savas tiesības iesniegt pensijas pieprasījumu 2012.gadā, jo paļāvies uz iestādes darbinieka kļūdaino konsultāciju.

Skaidrojot tiesiskās paļāvības principa būtību, Augstākā tiesa norādījusi, ka personas paļāvība uz iestādes izteikumu, rīcību vai apsolījumu ir šīs personas subjektīvā attieksme, kuru veido pamatota cerība vai pārliecība par konkrētās darbības izpildi vai notikuma iestāšanos nākotnē. Tādēļ katrā atsevišķā gadījumā jāpārbauda šīs subjektīvās attieksmes esamība vai neesamība konkrēto lietas apstākļu ietvaros. Lai noskaidrotu, vai tiesiskā paļāvība ir vai nav jāņem vērā, jāatbild uz trīs jautājumiem: 1) vai bija kaut kas, uz ko varēja paļauties (skaidrs iestādes izteikums); 2) vai attiecīgā persona tiešām

uz to paļāvās; 3) vai attiecīgā personas paļāvība ir aizsardzības vērta (*sk. Augstākās tiesas 2005.gada 12.aprīļa sprieduma lietā Nr.SKA-93 13.punktu, 2007.gada 7.jūnija sprieduma lietā Nr.SKA-238/2007 13.1.punktu*).

[11] Iestāde norādīja, ka /pers. A/ 2012.gada 31.jūlijā ir sniegta konsultācija par pensiju, 2012.gada 1.augustā telefoniski sniegta vispārēja konsultācija par bezdarbnieka pabalstu, 2012.gada 2.augustā klātienē sniegta konsultācija par bezdarbnieka pabalstu, 2012.gada 14.septembrī telefoniski sniegta konsultācija par bezdarbnieka pabalstu un 2012.gada 18.decembrī klātienē sniegta konsultācija par valsts pensiju *(lietas 8.lapa)*.

Tiesai nav pamata apšaubīt pieteicēja norādīto, ka mutvārdu konsultācijā saņēmis kļūdainu informāciju no VSAA darbinieka. Vienlaikus tiesa izšķirošu nozīmi piešķir tam, ka VSAA izteikums, uz kuru pieteicējs paļāvies, nav bijis izteikts uzziņas veidā. Augstākā tiesa norādījusi, ka uzziņas institūtam nebūtu nekādas nozīmes, ja šim apstāklim netiktu izrādīta pienācīga vērība. Caur tiesībām uz uzziņu persona īsteno tai Latvijas Republikas Satversmes 90.pantā garantētās tiesības zināt savas tiesības, kas ir vērstas uz tiesiskās noteiktības un tiesiskās skaidrības nodrošināšanu. Šīs tiesības īstenošanas rezultātā persona var plānot savu rīcību, nebaidoties, vai pati ir pareizi sapratusi tiesību normas. Turklāt likumdevējs Administratīvā procesa likuma 101.panta otrajā daļā ir īpaši norādījis uz uzziņas saistošo spēku attiecībā pret iestādi. Līdz ar to iestādei, saņemot lūgumu izsniegt uzziņu (nav būtiski, vai lūgumā tiešā tekstā lūgts izsniegt uzziņu, vai arī tas izriet no lūguma satura), ir jāapzinās gan tas, ka persona prasa uzziņu tieši tā iemesla dēļ, lai noskaidrotu savus publiski tiesiskos pienākumus, gan tas, ka, ļoti iespējams, persona rīkosies atbilstoši uzziņā teiktajam. Taisnīguma princips prasa, lai iestāde šo personas paļāvību attaisnotu (*sk. Augstākās tiesas 2008. gada 14. februāra sprieduma lietā Nr. SKA-34/2008 13. un 17. punktu*).

Kā norādīts juridiskajā literatūrā, iestādes var sniegt privātpersonām juridiskas konsultācijas un dot padomus arī mutvārdos. Tomēr šādai informācijai nebūs to tiesisko seku, kas Administratīvā procesa likumā noteiktas rakstveida uzziņai (*sk. Bogdanovs J., Briede J. 100. panta komentārs. Grām.: Administratīvā procesa likuma komentāri. A un B daļa. Briede J. (Zin. red.) Rīga : Tiesu namu aģentūra, 2013, 970. lpp.*).

Ņemot vērā minēto, tiesa nekonstatē lietā juridisku seku radošu iestādes izteikumu par to, ka pieteicējam 2012.gada 14.augustā nepiemita tiesības uz vecuma pensiju ar atvieglotiem nosacījumiem. Pilnīgu konsultāciju saturu šobrīd nav iespējams konstatēt, turklāt tam arī nav izšķirošas nozīmes, jo konsultācijas sniegšana, neatkarīgi no tās satura, nerada personai tiesisku paļāvību.

Tāpat tiesa konstatē, ka, izskatot pieteicēja apstrīdēšanas iesniegumu, VSAA 2010.gada 1.martā pieņēma lēmumu Nr.11-8/NA/2807, ar kuru atstāja negrozītu VSAA Rīgas pilsētas Vidzemes nodaļas 2010.gada 14.janvāra lēmumu Nr.3131 „Par pensijas atteikšanu" *(lietas 13.-16.lapa)*. Šajā administratīvajā procesā iestāde konstatēja pieteicēja speciālo apdrošināšanas stāžu – 6 gadus, 5 mēnešus un 5 dienas. Tātad pieteicējam bija zināms iestādes konstatētais speciālais apdrošināšanas stāžs un viņam bija iespējams sekot līdzi likumdošanai. Līdz ar to tiesa uzskata, ka lietā nav konstatējama pieteicēja tiesiska paļāvība, savukārt pieteicēja subjektīvā paļāvība nav aizsardzības vērta. Proti, tas vien, ka pieteicējs nav izmantojis savas tiesības un rīkojies aktīvi, iesniedzot iesniegumu par vecuma pensijas piešķiršanu ar atvieglotiem noteikumiem, nevar radīt pieteicējam tādas priekšrocības, kādas nebūtu iespējams izmantot citām personām, kas atrodas vienādos un salīdzināmos apstākļos ar pieteicēju.

[12] Tiesa uzskata par nepamatotu /pers. A/ apsvērumu, ka iestādei bija jāņem vērā pieteicēja 2009.gadā iesniegtais pensijas pieprasījums. Tiesa konstatē, ka attiecībā uz 2009.gada 22.februāra iesniegumu ir pieņemts VSAA 2010.gada 1.marta lēmums Nr.11-8/NA/2807, kas netika pārsūdzēts tiesā. Līdz ar minētā VSAA lēmuma spēkā stāšanos administratīvais process tika noslēgts. Savukārt ar pieteicēja 2015.gada 14.janvāra iesnieguma saņemšanu tika uzsākts jauns process.

Rezolutīvā daļa

Pamatojoties uz Administratīvā procesa likuma 246.–251., 289.–291.pantu, Administratīvā rajona tiesa

nosprieda

noraidīt /pers. A/ pieteikumu par vēl labvēlīgāka administratīvā akta izdošanu – pienākuma uzlikšanu Valsts sociālās apdrošināšanas aģentūrai piešķirt /pers. A/ valsts vecuma pensiju par darbu kaitīgos un smagos apstākļos no 2012.gada 14.augusta.

Spriedumu var pārsūdzēt Administratīvajā apgabaltiesā viena mēneša laikā no tā sastādīšanas dienas, iesniedzot apelācijas sūdzību Administratīvās rajona tiesas Rīgas tiesu namā.

Tiesnese A.Juškeviča